Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2026/1007

8.5.2026.

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2026/1007

(2026. gada 30. aprīlis)

par atbalstu energokopienu attīstībai un par pašpatēriņa potenciāla maksimālu izmantošanu

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Šis ieteikums aptver atjaunīgo energoresursu pašpatērētājus, kas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 ([1]) 2. panta 14) punktā definēti kā no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas pašpatērētāji, un aktīvos lietotājus, kas definēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 ([2]) 2. panta 8. punktā un iesaistīti atjaunīgās enerģijas pašražošanā un patēriņā ("pašpatēriņš"), t. sk. enerģijas kopīgošanā, kas Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 10.a punktā definēta kā enerģijas koplietošana. Šis ieteikums attiecas arī uz atjaunīgās enerģijas energokopienām, kas Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 16. punktā definētas kā atjaunojamās enerģijas kopienas, un iedzīvotāju energokopienām, kas definētas Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 11. punktā un iesaistītas atjaunīgās enerģijas pašražošanā un citos energopakalpojumos.

(2) Direktīvas (ES) 2019/944 15.a pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāiedibina tiesības uz enerģijas kopīgošanu, kas cita starpā nodrošinās, ka "visām mājsaimniecībām, mazajiem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem, publiskām struktūrām un, ja dalībvalsts tā nolēmusi, citām galalietotāju kategorijām ir tiesības piedalīties enerģijas koplietošanā kā aktīviem lietotājiem". Šo tiesību konsekventa īstenošana ir būtiska, lai atraisītu jaunus uzņēmējdarbības modeļus, stimulētu vietējās investīcijas un uzlabotu sistēmas elastību.

(3) Plānā *REPowerEU* ([3]) ir uzsvērts, ka energokopienām un pašpatēriņam ir potenciāls palīdzēt risināt svārstīgo un augsto enerģijas cenu problēmu, un dalībvalstis aicinātas straujāk transponēt paketi "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā". ES saules enerģijas stratēģijā ([4]) īpaši atzīts, ka energokopienām un pašpatēriņam ir ievērojams potenciāls paātrināt saules enerģijas ieviešanu. Tajā izvirzīta kopīga politiska iecere līdz 2025. gadam katrā pašvaldībā, kurā iedzīvotāju skaits pārsniedz 10 000, izveidot vismaz vienu atjaunīgās enerģijas energokopienu. Eiropas Parlamenta un Padomes Energoefektivitātes direktīvā (ES) 2023/1791 ([5]) paredzēts, ka pašvaldībās, kurās ir vairāk nekā 45 000 iedzīvotāju, vajadzētu novērtēt energokopienu lomu vietējos siltumapgādes un dzesēšanas plānos.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija) (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj).

([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([3]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Plāns *REPowerEU*, COM(2022) 230 final.

([4]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai UN reģionu komitejai: ES saules enerģijas stratēģija, COM(2022) 221 final.

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

(4) ES satvarā uzsvars ir likts uz taisnīgumu un iekļautību. Gan Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2023/955 ([6]), gan Komisijas Ieteikumā (ES) 2023/2407 ([7]) ir atzīts, ka energokopienām un pašpatēriņa shēmām, piemēram, enerģijas kopīgošanai, ir potenciāls palīdzēt aizsargāt neaizsargātas un enerģētiskās nabadzības skartas mājsaimniecības. Tāpēc dalībvalstīm būtu jāveicina tas, ka energokopienās un atjaunīgās enerģijas projektos iesaistās plašs cilvēku loks, tai skaitā neaizsargātas mājsaimniecības, enerģētiskās nabadzības skartas mājsaimniecības un mājsaimniecības, kurās ir personas ar invaliditāti.

(5) Labi izstrādāti veicinošie satvari energokopienām, individuālam pašpatēriņam un enerģijas kopīgošanai var palīdzēt īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra 20. principu, kas apstiprina ikvienas personas tiesības piekļūt kvalitatīviem pamatpakalpojumiem, tostarp enerģijai.

(6) Lētākas enerģijas rīcības plānā ([8]), ar ko Komisija nāca klajā 2025. gada 26. februārī, ir izvirzīts mērķis padarīt enerģiju lētāku, paātrināt atjaunīgās enerģijas ieviešanu un samazināt Savienības atkarību no fosilā kurināmā un enerģijas importa. Tas arī veicina tīras rūpniecības kursa ([9]) mērķu sasniegšanu, stiprinot vietējās investīcijas, konkurētspēju un sociālo taisnīgumu, pateicoties vienkāršotiem, paredzamiem un pārredzamiem satvariem. Lai sasniegtu šos mērķus, Iedzīvotāju enerģētikas paketes ([10]) mērķis ir vēl vairāk palielināt iedzīvotāju un kopienu līdzdalību enerģētikas pārkārtošanā un dot tiem iespēju ražot, uzkrāt, patērēt, kopīgot vai pārdot savu atjaunīgo enerģiju, lai panāktu stabilu piekļuvi lētām enerģijas cenām.

(7) Tā kā energokopienas ir atkarīgas no sabiedrības iesaistes un bieži vien arī brīvprātīga darba, tās saskaras ar specifiskiem tehnisko spēju, laika un finansiāliem ierobežojumiem, kas ietekmē projekta attīstības ciklu, kā arī ceļu uz enerģijas tirgiem. Energokopienām sevišķi grūti ir mobilizēt finansējumu projektu attīstīšanas agrīnajos posmos, pārvaldīt sarežģītas administratīvās procedūras, investēt tehniskajā infrastruktūrā vai veikt tirgus darbības ([11]).

(8) Lai palīdzētu pārvarēt šos ierobežojumus un veicinātu vienlīdzīgu attīstību visā Savienībā, jādod iespēja energokopienām veidoties, dažādoties un augt, proti, jāgādā par skaidriem un saskaņotiem satvariem, vispārējo informētību un taisnīgu attieksmi, līdz minimumam jāsamazina regulatīvie un administratīvie šķēršļi visos konkrētajos enerģijas tirgos un nozarēs, jāsniedz norādījumi par tehniskajiem un finansiālajiem aspektiem, kā arī jāatvieglo piekļuve finansējumam. Atbalsts spēju veidošanai var vēl vairāk veicināt energokopienu profesionalizāciju un autonomiju, un to izstrādes tehniskie rīki ir būtiski energokopienu vispārējai ieviešanai. Atbalsts pašvaldībām un jo īpaši energokopienu sekundārajām struktūrām vai federācijām var būt efektīvs veids, kā paātrināt to attīstību un spēju iesaistīties resursietilpīgākos sociāli un tehnoloģiski inovatīvos projektos.

(9) Atjaunīgās enerģijas pašpatēriņš saskaras ar specifiskiem šķēršļiem tādās jomās kā finansējums, atļauju piešķiršana, piekļuve tīklam un administratīvā sarežģītība. Šie šķēršļi nesamērīgi ietekmē mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem un mazos patērētājus. Lai nodrošinātu iekļautību, ir būtiski šādi aspekti: vienkāršošana; atļauju izsniegšanas vienoto kontaktpunktu integrācija un vienas pieturas aģentūras; specifisks finansiālais atbalsts; trešo personu finansējums vai kolektīvais finansējums, piemēram, līzings, energosnieguma līgumi vai kopienas investīciju shēmas. Ja tiks izveidota saskaņota pieeja energokopienām un enerģijas kopīgošanai visā Savienībā, tas palīdzēs apmainīties ar paraugpraksi un ieviest inovatīvus uzņēmējdarbības modeļus pāri robežām. Šādas saskaņotas pieejas izveidē noderīgi ir vienoti principi attiecībā uz definīcijām, atalgojumu, tīkla integrāciju un patērētāju aizsardzību.

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/955 (2023. gada 10. maijs), ar ko izveido Sociālo klimata fondu un groza Regulu (ES) 2021/1060 (OV L 130, 16.5.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/955/oj).

([7]) Komisijas Ieteikums (ES) 2023/2407 (2023. gada 20. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L, 2023/2407, 23.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

([8]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Lētākas enerģijas rīcības plāns. Enerģētikas savienības patiesās vērtības atraisīšana: lētas, efektīvas un tīras enerģijas nodrošināšana ikvienam Eiropas iedzīvotājam, COM(2025) 79 final, Brisele, 26.2.2025.

([9]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Tīras rūpniecības kurss – kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis", COM(2025) 85 final.

([10]) COM(2026) 115 final.

([11]) Sk. Pilsoņu paneļdiskusijas par energoefektivitāti 9. un 10. ieteikumu, Energoefektivitātes paneļdiskusija – Pilsoņu iesaistes platforma.

(10) Samērīga un nediskriminējoša attieksme un specifiska palīdzība tīkla pieslēguma procedūrās un pieteikumu iesniegšanā atvieglo atjaunīgo energoresursu ražošanas iekārtu piekļuvi tīkliem.

(11) Enerģijas kopīgošana apvienojumā ar pieprasījumreakciju, slodzes pārbīdi vai enerģijas uzkrāšanu var nodrošināt izmaksu ietaupījumus gan patērētājiem, gan energosistēmām. Tam nepieciešama piekļuve uzskaites un patēriņa datiem un datu sadarbspēja.

(12) Saskaņā ar Komisijas vienkāršošanas un labāka regulējuma programmu šā ieteikuma mērķis ir sniegt dalībvalstīm praktiskus norādījumus, kā nodrošināt, ka tiek saskanīgi, samērīgi un iedzīvotājiem draudzīgi īstenoti Savienības tiesību akti par energokopienām un pašpatēriņa shēmām, tostarp enerģijas kopīgošanu.

(13) Dalībvalstīm jāvienkāršo energokopienu un pašpatēriņa shēmu izveidi, darbību un attīstību reglamentējošās administratīvās procedūras un ziņošanas prasības. Īstenošanai būtu jābalstās uz esošajām struktūrām un digitālajiem rīkiem, nodrošinot saskaņotību, izmaksefektivitāti un minimālu administratīvo slogu piegādātājiem, patērētājiem un valstu iestādēm.

(14) Lai atbalstītu dalībvalstis šā ieteikuma īstenošanā, Komisija plāno veikt vairākus pasākumus par labu energokopienu turpmākai attīstībai un ieviešanai Savienībā un atbalstīt Savienības tiesību aktu īstenošanu. Šie pasākumi ir izklāstīti rīcības plānā šā ieteikuma pielikumā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm tiek ieteikts veikt tālāk izklāstītos pasākumus.

1. Kad stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 8. punktu, **nodrošināt saskanību starp aktīvā lietotāja un atjaunīgo energoresursu pašpatērētāja jēdzieniem** ([12]), ciktāl tas skar tiesības un pienākumus, kas relevanti individuālam atjaunīgo energoresursu pašpatēriņam ([13]) un enerģijas kopīgošanai ([14]), un nošķirt šīs kategorijas no komercaktoriem, tajā pašā laikā nodrošinot piekļūstamību ikvienam iedzīvotājam, tai skaitā īrniekiem, daudzīvokļu namu iemītniekiem, mazaizsargātām mājsaimniecībām un enerģētiskās nabadzības skartajiem, piemēram, sievietēm un citām diskriminācijas apdraudētām un nesamērīgi skartām grupām.

2. **Skaidri nošķirt atjaunīgās enerģijas energokopienu** ([15]) **un iedzīvotāju energokopienu** ([16]) **jēdzienus**, ciktāl tas skar dalības struktūras, pārvaldības prasības un mērķus, un izcelt, kādas ir konkrētu energokopienu veidu īpašās priekšrocības un ieguvumi, lai nodrošinātu to savstarpēju saskaņotību un skaidrību par to mērķi.

3. Transponējot un īstenojot grozošās Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2024/1711 ([17]) 15.a panta noteikumus, **izveidot veicinošu satvaru aktīviem lietotājiem, kas rīkojas kopīgi**, kurš atbilst individuālu atjaunīgo energoresursu pašpatērētāju tiesībām, kas noteiktas Direktīvas (ES) 2018/2001 21. pantā, un aktīvo lietotāju tiesībām, kas noteiktas Direktīvas (ES) 2019/944 15. pantā.

4. Pilnībā transponēt ES tiesību aktus, kas attiecas uz energokopienām un pašpatēriņu ([18]), un īstenot veicinošus satvarus, kas sekmē energokopienu turpmāku attīstību **visā siltumapgādes un dzesēšanas nozarē, elektroenerģijas nozarē un ēku renovācijas nozarē** un līdz ar to palīdz energokopienām sniegt ieguldījumu Savienības vispārējo renovācijas un atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju sasniegšanā.

([12]) Kas definēti Direktīvā (ES) 2018/2001.
([13]) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 21. pantu.
([14]) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 15.a pantu.
([15]) Kas definētas Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 16. punktā.
([16]) Kas definētas Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 11. punktā.
([17]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1711 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko groza Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 attiecībā uz Savienības elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanu (OV L, 2024/1711, 26.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj).
([18]) Direktīva (ES) 2019/944, jo īpaši 2. panta 8., 10.a un 11. punkts, 15. un 15.a pants un 16. pants, un Direktīva (ES) 2018/2001, jo īpaši 2. panta 16. punkts, 21. pants un 22. pants.

Pārvaldība un uzraudzība

5. Izstrādāt **nacionālo energokopienu un pašpatēriņa stratēģiju**, tostarp novērtējumu par potenciālo devumu ES enerģētikas mērķu sasniegšanā līdz 2030. un 2040. gadam, pamatojoties uz potenciāla un šķēršļu novērtējumu saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 21. panta 6. punktu un 22. panta 3. punktu, un ziņot par progresu, izmantojot integrētos progresa ziņojumus par nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem.

6. Uzdot kompetentajai iestādei vai struktūrai regulāri un, iespējams, koordinācijā ar Eiropas Komisiju **novērtēt un uzraudzīt, kāds ir energokopienu un pašpatēriņa finansiālo, sociālo un vidisko ieguvumu potenciāls un ietekme**, kā sokas ar šķēršļu likvidēšanu ģeogrāfiskā un demogrāfiskā griezumā, kādiem vajadzētu būt plašākiem rīcībpolitikas mērķiem vai mērķrādītājiem energokopienu un pašpatēriņa attīstības ziņā, tostarp izmantojot no attiecīgajām ieinteresētajām personām savāktos datus un saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 15.b pantu veikto kartēšanu.

7. Ieviest **visaptverošus un atjauninātus nacionālos energokopienu reģistrus**, ko var izmantot, lai izsekotu atbilstībai, projektu datiem un organizatoriskajām iezīmēm, tajā pašā laikā neuzliekot nesamērīgas maksas vai administratīvās prasības saistībā ar konkrētām enerģētikas darbībām.

8. Rīkojot **regulāras apspriedes un strukturālu dialogu**, šā ieteikuma īstenošanā iesaistīt patērētājus, tostarp enerģētiski nabadzīgas mājsaimniecības, īrniekus un sociālo mājokļu iedzīvotājus, sociālos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, uzņēmumus, vietējās iestādes, energokopienas un/vai to pārstāvjus.

Atļauju piešķiršana un sistēmu integrācija

9. **Atcelt atļauju piešķiršanas procedūras maza mēroga saules fotoelementu un uzkrāšanas iekārtām**, ieviest pasākumus, kas saistīti ar siltumsūkņiem, elektrotransportlīdzekļiem un elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktiem, un vienkāršot saistītos tīkla pieslēgumus, nosakot konkrētus un saprātīgus termiņus galalietotāju un energokopienu informēšanai un atceļot administratīvās prasības un regulatīvos šķēršļus ([19]) kontaktrozetei pieslēdzamām un uz balkoniem izvietojamām saules fotoelementu iekārtām ar jaudu līdz 800 W.

10. Nodrošināt savlaicīgas, pārredzamas, samērīgas un vienkāršas **tīkla pieslēguma procedūras** saskaņā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu groza Direktīvas (ES) 2018/2001, (ES) 2019/944 un (ES) 2024/1788 ([20]), proti, atļaut atgūt vai samazināt finansiālā nodrošinājuma depozītu, ja ir izpildīti gatavības kritēriji, noteikt konkrētus termiņus energokopienu un galalietotāju informēšanai par procedūrām, izmaksām un apstiprinājumiem, sniegt īpašu palīdzību vai norādījumus par pieteikumiem un, ja iespējams, atvieglot administratīvās un tehniskās prasības, vienlaikus piemērojot nediskriminējošu un samērīgu attieksmi saskaņā ar piemērojamo Savienības regulējumu.

11. Nodrošināt, ka tīkla operatori savos tīkla attīstības plānos ņem vērā pašpatēriņa un energokopienas darbību paredzamo izaugsmi un ietekmi, lai būtu iespējamas apsteidzošas investīcijas.

12. Ja tīkla jauda ir nepietiekama un ja tas ir tehniski iespējams, saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 6.a pantu **nodrošināt, ka energokopienas un galalietotāji, kas piedalās enerģijas kopīgošanas shēmās, var noslēgt elastīgu tīkla pieslēguma līgumu ar sistēmu operatoriem**, kad tie ekspluatē uzkrāšanas iekārtas vai panāk augstu vietējā pašpatēriņa līmeni.

13. Dot iedzīvotāju energokopienām tiesības pārvaldīt **slēgtus sadales tīklus** saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 16. panta 4. punktu un 38. panta 2. punktu, bet atjaunīgās enerģijas energokopienām – attīstīt un ekspluatēt atjaunīgās **siltumapgādes un dzesēšanas tīklus** savā darbības zonā.

([19]) Sk. arī priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu groza Direktīvas (ES) 2018/2001, (ES) 2019/944 un (ES) 2024/1788, COM(2025) 1007 final.

([20]) COM(2025) 1007 final.

Standartizēta pieeja enerģijas kopīgošanai

14. Nodrošināt iespēju kopīgot enerģiju vienā un tajā pašā tirdzniecības zonā vai ierobežotākā ģeogrāfiskajā apgabalā un **mudināt valstu regulatīvās iestādes novērtēt vietējās enerģijas kopīgošanas elastības potenciālu** saskaņā ar tīkla topoloģiju un izmantot šo informāciju, piemērojot izmaksas atspoguļojošas tīkla maksas.

15. **Nodrošināt**, ka saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 15. un 16. pantu un Direktīvas (ES) 2018/2001 21. un 22. pantu **enerģijas kopīgošanā iesaistītajiem galalietotājiem un energokopienām nepiemēro nesamērīgas un diskriminējošas procedūras, prasības vai piegādātāju pienākumus**.

16. **Paredzēt nosacījumus, kas palīdz valstu regulatīvajām iestādēm pārraudzīt, kā tiek pildīts uzdevums atcelt fiksētas piegādes maksas, kas pārsniedz** enerģijas kopīgošanas dēļ radušās **tiešās izmaksas**.

17. **Izraudzīties kompetento valsts iestādi, kuras uzdevums ir informēt** par enerģijas kopīgošanu, tostarp nodrošināt palīdzības dienestu, operatīvo enerģijas kopīgošanas organizatoru sarakstu, brīvprātīgo līgumu paraugus un tehnisko, juridisko, ekonomisko un praktisko informāciju.

18. Nodrošināt, ka kompetentās iestādes ievieš vienkāršus, pārredzamus un digitālus enerģijas kopīgošanas vienošanos **reģistrācijas procesus** un ka tad, ja enerģijas kopīgošanā iesaistīto galalietotāju skaits pārsniedz noteiktu daudzumu, tas ir obligāti jāklasificē kā iekšējā enerģijas kopīgošana, lai palīdzētu racionalizēt saziņas un reģistrācijas procesu.

19. Pieņemt enerģijas kopīgošanas realizācijai nepieciešamu sadarbspējīgu, drošu un standartizētu pieeju **datu pārvaldībai un apmaiņai**.

20. Nodrošināt, ka relevantie **uzskaites dati tiek darīti pieejami gandrīz reāllaikā** ([21])**, proti, vismaz tikpat īsā laikā kā nebalansa norēķinu periods, kas definēts Enerģijas tirgus regulas** ([22]) **2. panta 15. punktā, un ka programmatūras rīki tiek darīti pieejami** visām relevantajām pusēm, tostarp galalietotājiem, piegādātājiem un attiecīgā gadījumā enerģijas kopīgošanas organizatoriem un energokopienām, t. sk. enerģijas kopīgošanas un elastības pakalpojumu atbalstam.

21. Nodrošināt, ka statiskās enerģijas kopīgošanas formulas ([23]) var periodiski pārskatīt un ir pieejamas galalietotājiem, un veicināt **pakāpenisku pāreju no statiskām uz dinamiskām enerģijas kopīgošanas formulām**, lai optimizētu vērtību gan energosistēmai, gan enerģijas kopīgošanas dalībniekiem.

22. Dot iespēju valstu regulatīvajām iestādēm ieviest **"regulatīvās smilškastes"**, kur var eksperimentēt ar sadali un uzskaiti ar dažādiem skaitītājiem un dažādās vietās, ar sadales metodēm, tarifu struktūru, balansēšanas atbildību, datu apmaiņu un norēķiniem, kā arī patērētāju aizsardzību un nodokļiem.

Ieguvumi, kas ļauj maksimāli palielināt pašpatēriņa vērtību

23. Paātrināt **viedo skaitītāju ieviešanu** saprātīgā termiņā un ieviest sadarbspējīgas datu apmaiņas sistēmas, lai nodrošinātu precīzus pašpatēriņa mērījumus, rēķinu izrakstīšanu un optimizāciju.

([21]) Kas definēts Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 26. punktā.

([22]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj).

([23]) Kad veido enerģijas kopīgošanas iniciatīvu, ir jāvienojas par īpašu formulu, pēc kuras nosaka, kā kopīgotā ražošana tiks ieskaitīta konkrētu enerģijas kopīgošanas dalībnieku enerģijas rēķinos. To sauc par kopīgošanas koeficientu vai kopīgošanas formulu.

24. Nodrošināt, ka par elektroenerģijas pārpalikumu, kas netiek pašpatērēts aiz skaitītāja vai kopīgots, var saņemt **taisnīgu atlīdzību, kuras pamatā ir tirgus signāli** un kas atspoguļo šā pārpalikuma vērtību gan patērētājiem, gan sistēmai.

25. Izstrādājot operacionālā atbalsta shēmas tīklā ievadītajai pašražotajai elektroenerģijai, apsvērt iespēju ieviest **tirgus piemaksas, kas stimulē pašpatēriņa optimizāciju**, tostarp izmantojot enerģijas kopīgošanu.

Piekļuve konkrētiem enerģijas tirgiem

26. Īstenot **elastīgus licencēšanas režīmus**, kas ļauj energokopienām sadarbībā ar balansatbildīgo pusi, kas definēta Regulas (ES) 2019/943 2. panta 14. punktā, piegādāt enerģiju vai sniegt elastības pakalpojumus galalietotājiem.

27. **Veicināt sadarbību ar piegādātājiem un agregatoriem**, kas definēti Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 19. punktā, lai atvieglotu enerģijas tirdzniecību vai elastību energokopienu vai galalietotāju vārdā, kuri slēdz elektroenerģijas pirkuma līgumus, izmanto savstarpējas tirdzniecības mehānismus vai slēdz elastības pakalpojumu līgumus, vienlaikus nodrošinot, ka tiek ieviestas drošības klauzulas, kas energokopienas, aktīvos lietotājus un atjaunīgo energoresursu pašpatērētājus sargā no tā, ka ietekmīgāki tirgus dalībnieki ļaunprātīgi izmanto savu stāvokli.

28. Nodrošināt, ka minimālie solījuma lielumi, līguma termiņi, tirgus piekļuves modeļi un pirmskvalifikācijas **prasības vietējiem energopakalpojumu tirgiem** ir tādas, ka mazākiem agregēti aktīvi, ko pārvalda energokopienas vai enerģijas kopīgošanas grupas, var piedalīties vai nu tieši, vai ar agregatora starpniecību, un izveidot "regulatīvās smilškastes", lai testētu un pielāgotu šādus tirgus struktūras elementus kontrolētā vidē.

Piekļuve publiskajam un privātajam finansējumam

29. **Sniegt investīciju atbalstu** integrētām sistēmām, tostarp maza mēroga saules fotoelementu iekārtām, uzkrāšanas vai atjaunīgās siltumapgādes un dzesēšanas sistēmām, arī ēku renovācijas programmu ietvaros, kas vērstas uz neaizsargātām kopienām.

30. Apsvērt iespēju piemērot samazinātas PVN likmes vai atbrīvojumus konkrētām augstefektīvām, tīrām siltumapgādes sistēmām, kā arī saules enerģijas paneļiem saskaņā ar PVN Direktīvu 2006/112/EK ([24]) par pievienotās vērtības nodokļa likmēm, kas grozīta ar Padomes Direktīvu (ES) 2022/542 ([25]).

31. **Pilnībā izmantot esošos Kohēzijas fondus un citu relevantu Savienības finansējumu**, kas pieejams 2021.–2027. gada plānošanas periodā, un citus finansēšanas instrumentus, lai sniegtu finansiālu atbalstu energokopienām un pašpatēriņa shēmām gan pilsētu, gan lauku apvidos, ogļu ieguves reģionos pārejas posmā vai citos reģionos, kurus īpaši skar pāreja uz dekarbonizētu ekonomiku.

32. **Apzināt, kur** dažādos aprites cikla posmos **trūkst finansējuma**, un **ieviest īpašas energokopienām domātas finansēšanas programmas un instrumentus**, jo īpaši sēklas finansējumu (pirms)izstrādes posmā.

33. **Nodrošināt**, ka līdztekus vispārējām finansēšanas programmām un īpaši atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes projektiem paredzētiem finansēšanas instrumentiem tiek izveidoti **īpaši satvari, kas atvieglo energokopienu piekļuvi finansējumam** ([26]), jo īpaši ar energokopienu federāciju starpniecību.

([24]) Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

([25]) Padomes Direktīva (ES) 2022/542 (2022. gada 5. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK un Direktīvu (ES) 2020/285 attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa likmēm (OV L 107, 6.4.2022., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/542/oj).

([26]) Piemēram, izmantojot maza mēroga finansējumu, izpratnes veicināšanu vai atbalstu pieteikumu iesniegšanai.

Izpratnes veicināšana un atbalsts spēju veidošanai

34. **Veicināt** kopienas enerģijai un enerģijas kopīgošanai veltītu tematu iekļaušanu **izglītībā un apmācībā, tostarp profesionālajās mācību programmās**, jo īpaši sadarbojoties ar universitātēm, arodizglītības un tehniskajiem institūtiem un māceklības programmām, ko atbalsta "Erasmus+", Prasmju pilnveides pakts un tā plaša mēroga prasmju partnerības atjaunīgās enerģijas jomā un Eiropas Sociālais fonds Plus.

35. **Atbalstīt jauniešu un sabiedrības iesaistes iniciatīvas un pasākumus, kuros iesaistīti lauku un attālo kopienu pārstāvji**, lai palielinātu informētību, veicinātu paradumu maiņu un sekmētu iedzīvotāju līdzdalību energokopienās, pašpatēriņu un enerģijas kopīgošanu.

36. Skaidri un pietiekami savlaicīgi **informēt par gaidāmajām tarifu struktūras un atlīdzības mehānisma izmaiņām**, nodrošināt pārejas periodus un norādījumus patērētājiem par izmaiņu ietekmi un pavērtajām iespējām.

37. **Lieti izmantot esošās vai veidot jaunas vienas pieturas aģentūras** vai līdzīgus mehānismus, lai energokopienām un patērētājiem nodrošinātu vienotu tiešsaistes un, ja iespējams, fizisku kontaktpunktu, kur saņemt visaptverošas un lietotājdraudzīgas tehniskas, juridiskas, administratīvas, ekonomiskas un finansiālas konsultācijas, instrukcijas, vadlīnijas un materiālus, piemēram, paraugveidlapas, un iespēju iesniegt pieteikumus un sekot līdzi atļauju, licenču un atbalsta shēmu progresu.

38. **Sniegt vadlīnijas, zināšanu apmaiņas iespējas, tehniskus norādījumus un projektu vadības apmācību pašvaldībām**, lai palielinātu to iesaisti un atbalstu enerģijas kopīgošanas un energokopienu projektiem, kuros iesaistītas enerģētiski nabadzīgas mājsaimniecības, kā arī tādu infrastruktūras ziņā intensīvu projektu izstrādei kā kopienas virzīta siltumapgāde un dzesēšana.

39. **Popularizēt energokopienu federācijas un sekundārās struktūras un atbalstīt spēju veidošanu**, lai tās varētu sniegt ar enerģiju saistītus pakalpojumus, un **atvieglot** vietējām energokopienām **piekļuvi finansējumam un tehniskās palīdzības pakalpojumiem**.

Reģionālā un pārrobežu sadarbība

40. **Padarīt iespējamu pārrobežu iesaisti** iedzīvotāju energokopienās un atjaunīgās enerģijas energokopienās un apzināt, vai ir iespējams veidot pārrobežu energokopienas, jo īpaši pierobežas reģionos, un novērst juridiskus vai administratīvus šķēršļus, kas kavē kopējas investīcijas, kopīgu tīkla izmantošanu vai enerģijas kopīgošanu pāri robežām.

41. **Apsvērt energokopienu integrēšanu esošajās makroreģionālajās stratēģijās un attiecīgajos rīcības plānos** ar kohēzijas politikas instrumentu un Savienības fondu atbalstu.

Sociālā iekļautība

42. Pienācīgi definēt **jēdzienus "faktiska kontrole", "autonomija" un "sociālie, ekonomiskie un vidiskie ieguvumi",** kas minēti atjaunīgās enerģijas energokopienu definīcijā Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 16. punktā un iedzīvotāju energokopienas definīcijā Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 11. punktā, lai nodrošinātu, ka šo jēdzienu izmanto sabiedrība un ka tas tiek izmantots sabiedrības labā, samazinātu administratīvās darbības energokopienas dibināšanas brīdī un palielinātu uzticēšanos šim jēdzienam.

43. Veicināt **trešo personu un kolektīvus enerģijas kopīgošanas finansēšanas modeļus**, tostarp ar energokopienu starpniecību, lai padarītu pašpatēriņu pieejamu īrniekiem, mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem un neaizsargātām mājsaimniecībām.

44. Veicināt neapgrūtinošus līdzdalības modeļus – varianti, kad nerodas iepriekšējas izmaksas; mērķtiecīgs, tehnisks, finansiāls un administratīvs atbalsts enerģētiski nabadzīgajiem, īrniekiem, sociālo mājokļu iemītniekiem un personām ar invaliditāti ([27]); piekļūstami nedigitāli iesaistīšanās un atbalsta kanāli.

45. Iekļaut gan **samērīgus un iekļaujošus atlases kritērijus**, gan sociālās atbilstības un novērtēšanas kritērijus, lai energokopienas varētu iesniegt piedāvājumus **atjaunīgās enerģijas publiskajās izsolēs, atbalsta shēmās un publiskajā iepirkumā vai koncesijās** atjaunīgo energoresursu izvēršanai.

46. Novērtēt distributīvo ietekmi, lai nodrošinātu, ka energokopienas un enerģijas kopīgošanas shēmu izmaksas un ieguvumi tiek sadalīti taisnīgi un nerada neizdevīgus apstākļus tiem patērētājiem, kuri izvēlas nepiedalīties.

47. Nodrošināt, ka sabiedrībai paredzētā informācija ir pieejama arī personām ar invaliditāti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/882 ([28]) I pielikumā noteiktajām piekļūstamības prasībām.

Digitalizācija un inovācija

48. Nodrošināt, ka energokopienām un galalietotājiem ir **piekļuve relevantajiem energosistēmas un patēriņa datiem** saskaņā ar piemērojamajām Savienības datu aizsardzības un sadarbspējas prasībām, jo īpaši tām, kas noteiktas saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 24. pantu.

49. Veicināt **atvērtā pirmkoda digitālo platformu, piekļūstamu** ([29]) **un piemērotu programmatūras rīku un standartizētu saskarņu** izstrādi un izmantošanu, kas dod iespēju galalietotājiem un energokopienām kopīgot enerģiju, prognozēt pieprasījumu un sniegt elastības pakalpojumus, kā arī sniegt atbalstu energokopienas plānošanai, vienlaikus nodrošinot kiberdrošību un datu aizsardzību.

50. Veicināt inovācijas partnerības un publiskā un privātā sektora sadarbību, kuras gaitā testē digitālus, uz MI balstītus un viedtīklu risinājumus energokopienās un enerģijas kopīgošanas grupās "regulatīvo smilškastu" vai pilotshēmu ietvaros, kas ļauj mācīties darot.

Briselē, 2026. gada 30. aprīlī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Dan JØRGENSEN

([27]) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/882 I pielikumā noteiktajām piekļūstamības prasībām.
([28]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām (OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).
([29]) Sabiedrībai paredzētām saskarnēm jābūt pieejamām arī personām ar invaliditāti saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/882 I pielikumā noteiktajām piekļūstamības prasībām.

PIELIKUMS

Energokopienu rīcības plāns

Paziņojumā "Iedzīvotāju enerģētikas pakete" (COM(2026) 115) Komisija izvirza mērķi palielināt energokopienu uzstādīto atjaunīgās enerģijas jaudu līdz 90 GW. Lai novērstu tehniskos un finansiālos šķēršļus energokopienu darbībai un atbalstītu dalībvalstis šā ieteikuma īstenošanā, šajā rīcības plānā apskatītas piecas jomas:

1) iedarbīgi veicinošie satvari;

2) piekļuve finansējumam;

3) izpratnes veicināšana un spēju veidošana;

4) sociālā iekļaušana un sabiedrības līdzdalība;

5) digitālā inovācija un sistēmas integrācija.

Lai sekotu līdzi, kā sokas ar rīcības plāna īstenošanu, apmainītos ar paraugpraksi un stiprinātu partnerības starp publiskajām iestādēm, kopienām un nozari, Komisija plāno:

— **Iedzīvotāju enerģētikas konsultāciju centra (*CEAH*)** ietvaros izstrādāt **ES mēroga rādītāju kopumu**, lai sekotu līdzi energokopienu attīstībai un ietekmei, **un**

— 2028. gadā kopā ar dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu un ieinteresēto personu tīkliem organizēt **dialogu par iedzīvotāju enerģētiku**.

1. **Iedarbīgi veicinošie satvari**

Lai novērstu regulatīvo nenoteiktību, ko rada nepilnīga vai novēlota to ES direktīvu transponēšana, kurās ir definētas atjaunīgās enerģijas energokopienas un iedzīvotāju energokopienas, Komisija plāno:

— izvērtēt, vai **ES definīcijas** ir vēl vairāk jāvienkāršo un jāsaskaņo,

— ikgadējā Iedzīvotāju enerģētikas forumā un regulatīvajā apaļā galda diskusijā par enerģētikas politiku no patērētāju viedokļa turpināt sarunas ar ES dalībvalstīm, valstu energoregulatoriem, sadales sistēmu operatoriem un energokopienu pārstāvības organizāciju(-ām) par to, kā tiek īstenoti ES tiesību akti un Ieteikums par energokopienām un pašpatēriņu,

— **sekot līdzi valstīs esošajiem šķēršļiem**, labajai praksei un veicinošiem satvariem *CEAH* un citu iniciatīvu kontekstā,

— izmeklēt apgalvojumus par **negodīgu tirgvedības praksi** attiecībā uz energokopienām vai enerģijas kopīgošanu.

2. **Piekļuve finansējumam**

Lai uzlabotu energokopienu piekļuvi lētam un uzticamam finansējumam, palielinātu finanšu starpnieku un vadošo iestāžu informētību par pieejamajām ES garantijām un fondiem energokopienu atbalstam un turpinātu sniegt agrīnā posma dotāciju atbalstu, izmantojot Energokopienu mehānismu, Komisija plāno:

— sadarbībā ar Eiropas Investīciju fondu palielināt finanšu starpnieku un energokopienu informētību par ***InvestEU* garantiju izmantošanu, lai piesaistītu lētus aizdevumus**, izmantojot "Green Gateway" platformu (palīdzības dienesta rīks, e-komunikācija, tīmekļsemināri), lai maksimāli palielinātu tās izmantošanu (2026. gads),

— ar *CEAH* starpniecību publicēt **kopienu enerģētikas finansēšanas rīkkopu**, lai sabiedrībai un kopienām izskaidrotu iespējamos finansēšanas modeļus un iespējas un atraisītu kopienas virzītus, tirgū integrētus elastības un enerģijas kopīgošanas pakalpojumus (2026. gads),

— lai stiprinātu kohēzijas fondu apguvi, **Enerģētikas iestāžu un vadošo iestāžu tīkla** ietvaros izveidot energokopienu darba grupu (pēc tam, kad ir veikts locekļu vajadzību sākotnējais novērtējums un panākta vienprātība par tās izveidi) (2026. gads),

— refinansēt **Enerģētikas kopienu mehānismu arī periodā pēc 2027. gada**, lai vairāk nekā 140 energokopienām **nodrošinātu sēklas finansējumu** uzņēmējdarbības plānu sagatavošanai pirmsizstrādes posmā (2027. gads).

3. **Izpratnes veicināšana un spēju veidošana**

Piekļuve zināšanām enerģētikas jomā, ekonomiskajām un uzņēmējdarbības prasmēm, tehniskajām un juridiskajām zināšanām un spēju veidošanai ir būtiska, lai energokopienas varētu augt, paplašināties un profesionalizēties. Tāpēc Komisija plāno:

— Pilsētas mēru pakta un īpašas patērētāju tiesībām veltītas komunikācijas kampaņas ietvaros **informēt iedzīvotājus, pašvaldības un citus interesentus, piemēram, lauksaimniekus un mazo uzņēmumu īpašniekus**, par tiesībām un iespējām veidot vai atbalstīt energokopienas (2026. gads),

— ar *CEAH* starpniecību energokopienām **sniegt tehnisko palīdzību**, lai tās varētu attīstīt uzkrāšanas, energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas projektus (2026. gads),

— mobilizēt *LIFE CET* finansējumu, lai palīdzētu energokopienām augt, kļūt profesionālākām un izvērst atjaunīgās enerģijas projektus un pakalpojumus, jo īpaši izmantojot savstarpējas mācīšanās pasākumus un sekundārās struktūras (2026. gads).

4. **Sociālā iekļaušana un sabiedrības līdzdalība**

Energokopienas var palīdzēt mobilizēt sabiedrību, t. sk. pasargāt neaizsargātas mājsaimniecības, un samazināt to mājsaimniecību skaitu, kuras skar enerģētiskā nabadzība, kas turklāt nesamērīgi ietekmē sievietes un citas diskriminācijas riskam pakļautas grupas. Lai atraisītu šo potenciālu, Komisija plāno:

— ar Enerģētiskās nabadzības konsultāciju centra (*EPAH*) starpniecību sniegt tehnisko palīdzību pašvaldībām, lai palīdzētu energokopienās **iesaistīt neaizsargātas mājsaimniecības un enerģētiskās nabadzības skartas mājsaimniecības** (2026. gads),

— izveidot "prakses kopienu" **Publisko iepircēju platformas** ietvaros, lai veicinātu sociālās iekļaušanas kritēriju izmantošanu publiskajā iepirkumā un koncesijās (2026. gads),

— ar *CEAH* un *EPAH* starpniecību publicēt **īstenošanas rokasgrāmatu par iedzīvotāju līdzdalību**, lai palīdzētu politikas veidotājiem apzināt un atbalstīt sociāli iekļaujošas un iedzīvotāju vadītas energokopienas (2026. gads),

— atbalstīt ogļu, kūdras un degslānekļa ieguves reģionu savstarpēju klātienes mācīšanos par **energokopienām**, izmantojot Ogļu ieguves reģionu pārkārtošanās iniciatīvu un citas attiecīgas platformas (2027. gads),

— publicēt **standartizētu parauglīgumu sadarbībai** starp atjaunīgās enerģijas projektu izstrādātājiem un energokopienām (2027. gads).

5. **Digitālā inovācija un sistēmas integrācija**

Izmantojot digitālo tehnoloģiju, datu telpu, uzglabāšanas, sistēmu integrācijas un viedo tīklu risinājumu potenciālu, energokopienas var kļūt par mūsdienu energosistēmas neatņemamu sastāvdaļu un samazināt enerģijas rēķinus. Tāpēc Komisija plāno:

— mobilizēt *LIFE CET* finansējumu, lai palīdzētu pilsētām un vietējiem partneriem, piemēram, energokopienām, **ieviest viedus risinājumus** (piemēram, apkaimes baterijas, elektrotransportlīdzekļu uzlādes infrastruktūru, energopārvaldības sistēmas u. c.), kas palīdz optimizēt vietējo enerģijas kopīgošanu un atraisīt elastību (2026. gads),

— veicināt energokopienu integrāciju **vietējā enerģētikas plānošanā** gan Pilsētas mēru paktam pievienojušās apdzīvotās vietās, gan izmantojot vietējos iedzīvotāju enerģētikas dialogus, kas organizēti *CEAH* ietvaros (2026. gads),

— nodrošināt pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" finansējumu, lai Pilsētu misijas ietvaros atbalstītu **kopienas virzītus mikrotīklus un vietējos atjaunīgās siltumapgādes tīklus** (2026.–2027. gads); nodrošināt 12 miljonus eiro no pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa", lai atbalstītu **uz MI balstītu prognozēšanas algoritmu** izstrādi nolūkā optimizēt enerģijas kopīgošanas vērtību sistēmai un kopienām (2026. gads),

— izpētīt, kā **vietējos enerģijas tirgus sadales tīkla mērogā** varētu standartizētā veidā integrēt vairumtirgū, lai nodrošinātu, ka mazas, izkliedētas energosistēmas var efektīvi darboties un nodrošināt mērogojamu elastību (2027. gads).